

Új könyvek a Szovjetről.

A Szovjetről szóló eddigi magyar- és németnyelvű irodalom fejezetei alapján ma már tiszta képet alkothatunk az orosz nép nagy tragédiájáról. A kommunista forradalom, a megrázó jelene-tek egész során át, máglyára dobálta az orosz lélek komplikált naivitásából mindazt, ami érték volt: becsületességét, álmódzó istenkeresését, vendégszeretetét, s ugyanakkor tudatosan felhasználta a nép évszázadokon át szinte kitenyészett rabszolga-érületét. hirtelen kitörő kegyetlenségét, passzív voltát és üres „dumá”-ra való hajlamát, vagyis az orosz nép jellemének azokat a negatívumait, amelyek a forradalomhoz, majd a politikai rendszer kiépítéséhez elengedhetetlenül szükségesek voltak.

Szabó Pál: Mi lett a szociálistusból... (Bp. 1941. Stádium, 94 l.) c. munkája az emberi kiszákmányolás szörnyű módjairól lebbenti fel a fátylat s csak röviden, a lényegét kitapintva világítja meg az egész szovjet-rendszer csődjét. A könyv nagyobb igényeket nem támaszt, csak rideg tényeket akar feltárni és pontos rajzot adni arról, hogy az orosz nép tragédiáját a zsidóság idézte elő; az a zsidóság, amelynek egyik oroszországi vezető-egyénisége: Litvinov-Finckelstein így nyilatkozott az orosz népről: „Ah, mit, emberek? Ebből a szemétből van nekünk elég, túlsok is.”

Borisz Sztocjanoff: Sztalin a vörös cár (Ford.: dr. Szakáts Sándor és Anknér Tibor, Szenkó kiad. 311 l.) c. könyve műfaji szempontból is ujdonság: drámai párbeszéd-ekben mutatja be azokat az ese-

ményeket, amelyek 1897-től kezdve a mai napig Sztalin körül fel-örvénylettek, s amelyek alapján megtudjuk, miként lett a tifliszi papnövéndékből, Dzsugasviliből a mai vörös cár. A drámai feszültségtől izzó párbeszéd-ek sorozata alapján megdöbbenő képet kapunk Sztalin arcáról, a főhős szovjet-izú családi életének és beteges hatalmi féltékenykedésének minden lényeges megnyilatkozásáról. A párbeszéd-ek mögött erőteljesen felrajzolódik a drámai színpad nyomorból, pusztulásból és embermilliók hullahegyeiből összetákolt szomorú díszlete és megismerhetjük azt a szánalmas statisztériát is, amely a vörös cár alakját körüllegi, végül azt is megtudjuk, hogy ennek, a végtelen orosz mezők arányaira emlékeztető tragédiának a főrendezői a zsidó Kaganovicsok és fajtestvéreik.

Gábor Áron: Magyar haditudósító túl a Sztalin-vonalon (Stádium, 324 l.) c. könyve még annak a számára is élvezetes olvasmány, aki a szovjet-rendszert, a külföldi irodalom nyomán, részletekbemé- nően is megismerhette. A riport- szerűség ellenére is belelátunk a szovjet-élet szörnyű titkaiba, s megismerhetjük a propagandának azt az alig felbecsülhető erejét, amelynek segítségével a Szovjet még a józan ukrán paraszt szá- mára is hazugságfelhőket tudott az égre rajzolni: Különösen érté- kesek azok a beszámolók, ame- lyekből kiviláglik, hogy a vörös urak miként akarták a két évvel ezelőtt meghódított területeken máról-holnapra szovjet-uniformis- ba bujtatni az életet; az emberek- nek micisapkat nyomva a fejük- re s a parasztságot kolhoszokba terelgetve. Izgalmas élmények,

meleg színek bőségszaruja ez a könyv, amely akaratlanul is bevezédes szobrot állít a magyar honvédnek.

Valentin Sjöberg: Der Angriff auf die Flanke der Welt. (Nibelungen-Verlag Berlin-Leipzig 1941. 236 l.) c. könyv szerzője nem csinál titkot bolsevista-ellenes gondolkozásából, de egyébként hideg tárgyilagossággal és csakis megcáfолhatatlan tények alapján mutatja ki, milyen alapos, sokágú és következetes munkásságot fejt ki a Szovjet-unio a Skandináv-államok katonai és világnézeti leigázására. A cél nyilvánvaló: a vörös légi és tengeri flotta birtokába akarja venni a Sarkvidéket éppenúgy, mint Finnországot, Skandináviát, Izlandot, a Spitzbergákat, hogy azután — a maga irtalom- és erkölcsnélküli hadviselésével — minden nép ellenségeként, elfoglalja a civilizált világ egyik szárnyát és onnan döntő támadásra indulhasson.

Sven v. Müller: Die Sowjetunion. Kulisse und Hintergrund. (Verlag Broschek & Co. Hamburg. 246 l.) Ez a munka a Szovjetről szóló irodalomnak kétségtelenül egyik legnagyobb értéke. Nemcsak tényeket sorol fel, hanem az eseményeket lélektanilag is megindokolja, a dolgoknak a gyökerét is feltárja, s így teszi kézzelfoghatóvá azt a pusztulást, amely bekövetkezett volna, ha Hitler fel nem ismeri az Európát fenyegető veszedelmet. A szerző még a mostani háború kitörését megelőző időkből jól ismeri a mai Oroszországot; német alaposággal tanulmányozta az ottani rendszert, az új életformát és ember-típust, azért oly lebilincselő mindaz, amit az amerikai méretű iparosodásról, a Sztalin-féle kormányzás mikéntjéről, a szovjet iskolaügyről és művészvilágról, a

vagy a vörös hadsereg háborús felkészültségéről elmond. Az előkelő stíluson túl a könyvnek még az a varázsa is megvan, hogy mondanivalója felett állandóan ott lebeg a humornak az a felhője, amely az átéltség melegéből támad. Meggyőzően mutatja be a szerző, hogy mindaz, ami a cári világban hit volt, az ma babonává süllyedt, s ami akkor emberi értéknek számított, azt ma a polgári gondolkodás salakjának tekintik. Különösen értékesek azok a fejezetek, amelyek megvilágítják, miként törekedett a Szovjet céltudatosan arra, hogy szétzúzza a családi kötelékeket, szétépje az egyén legbensőbb szálait, hogy ilyen módon kialakítsa a kommunizmus ideálját: a *robotembert*, akinek csak egy vallása van: a kommunizmus és csak egy hite: a világforradalom. Igen szellemes az a megállapítás, hogy téves volt sok jóindulatú európai politikusnak még a közelmúltban is hangoztatott az a felfogása, hogy a Szovjet azért szüntette meg pl. a magzatelhajtást, nehezítette meg a válást, helyezte vissza a katonaságnál a rangjelzést, stb., mert ezzel lassan vissza akar kanyarodni a polgári élethez és a keresztény erkölcsökhöz. Mindez csak azért volt, mert Sztalinék számításába egy kis hiba csúszott bele: a születések arányszáma ijesztően aláhanyatlott, Sztalinéknak pedig éppen ágyutöltelékre van szükségük. Az 1941-es finn-orosz háború pedig beigazolta, hogy vasfejelem, felelősségvállalás és független nélkül modern hadsereg még csak el sem képzelhető. Tehát nem ideális meggondolásokról, emberi értékek tiszteletéről volt szó, hanem csak anyagi érdekről: az államkapitalizmusról.

Készséggel elismerjük, hogy ez a munka, tárgyilagosságánál és

alaposságánál fogva, egyik legnagyobb értéke a Szovjetről szóló gazdag irodalomnak, éppen ezért csodáljuk, hogy ebbe a könyvbe is belecsúsztatott egy olyan, a múltban csak a franciáknál tapasztalt súlyos elírás, amely *Bukarest* helyett *Budapestet* tüntet fel. A szerző a könyv 240. oldalán a franciáknak Prágával, Belgráddal és *Budapesttel* kötött katonai szerződéséről ír. Nyilvánvaló, hogy *Bukarestről* van szó. Ennél a reánknevezve nem éppen kellemes összetévesztésnél nem is állnánk meg, ha a könyvnek már a következő lapján nem lenne arról szó, hogy ma Németországgal együtt menetelnek Kelet felé a finnek, *magyarok*, szlovákok és *románok*. Reméljük, hogy az anynyira kényes német alaposság a könyv esetleges új kiadásánál erre tekintettel lesz.

VITÉZ SZÖRÉNYI JÓZSEF

Eckhardt Sándor: Balassi Bálint. (Magyar Írók. Szerkeszti Eckhardt Sándor.) Budapest 1941. Franklin-Társulat kiadása. 224 l.

A Magyar Írók sorozata egy újabb, rendkívül érdekes és értékes művel lett gazdagabb. Érdekes, mert a legösszetettebb egyéniségű költő viszontagságos, kalandos élete vonul el az olvasó lelki szemei előtt történeti hűséggel; értékes, mert Balassi költői alakja körül támasztott filológiai kutatások összevisszaságában szigorú és helyes mértékű kritikával teremt rendet, felkutatva azokat a legfinomabb hajszálereket is, melyekből az első magyar intellektuális költő táplálkozott.

Balassi életének és művének teljes egységében lép elébünk. Aki e művet elolvassa, annak meg kell értenie e kötőben az embert és az emberben a költőt. Eckhardt

Sándor Balassi Bálintját a nagyközönség számára írta, „hogy ezt a világosnak látszó, de a valóságban rendkívül bonyolult, belső ellentmondásokkal terhelt életet közelébb hozza a mai magyarhoz, aki nyelvének első zseniális művészeiben fajtájának szinte még ősi típusát ismerteti meg kiválóságaival és hibáival, aki életművében létrehozta az európai és a magyar szellem szintézisét.”

A szerzőnek ez a legteljesebb mértékben sikerült is, a nélkül, hogy csak egy pillanatra is feláldozta volna mindvégig szigorúan igazságos és tudományos állásfoglalását a regényesség kedvéért. Ezért jutunk Balassi életéhez, — mely „kort, magyarságot, különös magyar temperamentumot, uraságot, végbeli katonasorsot, humanista tudományt és ösztönös tehetséget egyesít magában“ — olyan közelségbe, honnan felejtethetlenül szép és megrázó vonásokkal tűnik elénk a nyomorúsággal, düszszel, visszavonással, gyógyító dicsőséggel, az önfeláldozás soha nem tapasztalt nagyszerű példáival teli magyar XVI. század.

Melyek azok a szellemi erők, források, ahonnan Balassi zseniális magyar lelke táplálkozik? Hogyan lesz a „mind tarkább, mind színesebb magyar Babelben, a nyelvek és fajták nagy tenyészparkjában a feléje áramló különféle népi és népfölötti kultúrák között az érintetlen magyar szellemiség“ kifejezője? Balassi egyéniségének kialakulásánál legnagyobb szerepet kétségtelen a családi hagyományok és nevelés játsszák. Bornemissza Péter, a kitűnő humanista nemcsak az igét hirdette a Balassi-házban, hanem a gyermek Bálintot tanította is. Tőle kapja később megcsodált tudományaink első alapjait „Volaterranus hatal-